

Funktionsrätt Uppsala kommun

Kungsgatan 64

753 41 Uppsala

Mottagare

Ewa Wennmark, Kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen på Uppsala kommun

För kännedom

Karolin Lundström

Maria Patel

Edvin Alam

Torkel Kjösnes

2023-10-23

Funktionsrätts synpunkter på *Idrotts- och fritidspolitiskt program*

Funktionsrätt Uppsala kommun uppmärksammade att ett förslag till Idrotts- och fritidsnämndens *Idrotts- och fritidspolitiskt program* har legat ute på remiss. Programmet har tagits fram tillsammans med en referensgrupp från RF-SISU Uppland och remissen gick endast till kommunala myndigheter och bolag. Efter uppmärksammandet gavs Funktionsrätt en möjlighet att lämna synpunkter på ärendet, dock under en kort begränsad tid.

Smal syn på funktionsnedsättning missar stora delar av befolkningen

Programmet missar funktionsrättsperspektivet i många aspekter. Möjligen är detta eftersom RF har en vana att jobba med LSS-målgruppen, genom parasporten, men inte med alla övriga funktionsnedsättningar. Ett problem som genomsyrar hela dokumentet, och som även återspeglas i det tillhörande utkastet till handlingsplan är den begreppsdefinition som görs i början av programmet. Som definition av begreppet "parasport" skriver man att det är "ett samlingsbegrepp för idrott för personer som har en funktionsnedsättning" (s. 4). Läser man däremot Parasport Sveriges definition så menar de att "parasport är idrott för personer med rörelsenedsättning, synnedsättning eller intellektuell funktionsnedsättning". En mer korrekt definition av parasport med utgång i Uppsala kommuns skrivning vore alltså att parasport är "ett samlingsbegrepp för idrott för personer som har vissa funktionsnedsättningar". MFD och SCB uppskattar andelen personer med funktionsnedsättning i Sverige att vara upp mot 30%, om man räknar med en bredare definition av begreppet, och 15-20% om man begränsar definitionen. Andelen i Sverige med en rörelsenedsättning, synnedsättning eller intellektuell funktionsnedsättning är dock strax under 10%. Detta innebär att även om man räknar med den mest begränsade definitionen av vad en funktionsnedsättning är missar man flera hundra tusentals personer. Använder vi en bredare definition är vi uppe i ett par miljoner personer.

Programmets stora brist uppstår då det tar avstamp i folkhälsa och hälsofrämjande arbete och därefter lyfter de stora utmaningar som finns i att "personer med funktionsnedsättning har en genomgående lägre fysisk aktivitetsnivå jämfört med övriga befolkningen" (s. 16). Den forskning som påvisar att denna målgrupp har en genomgående lägre fysisk aktivitetsnivå använder sig dock av den breda definitionen av funktionsnedsättning. Då är det synd att programmet endast lyfter funktionsrättsperspektivet utifrån parasporten.

Vill man ha en politik i Uppsala som verkar för ett livslångt idrottande, en inkluderande idrott och fritid, som ökar livskvaliteten, som är hälsofrämjande och som når de målgrupper som

idag har sämst hälsa och som står längst bort från idrott- och fritidsrörelsen så måste man börja arbeta med funktionsnedsättningar ur ett bredare perspektiv. Man behöver se till samtliga fysiska, psykiska och medicinska funktionsnedsättningar och inte endast till rörelsenedsättning, synnedsättning eller intellektuell funktionsnedsättning.

Hälsofrämjande stadsplanering

Funktionsrätt välkomnar att man lyfter stadsplaneringen som ett hinder eller en möjlighet i hälsofrämjande arbete. Programmet lyfter att "den fysiska planeringen ska beakta behovet av ytor, platser och särskilda anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter liksom möjligheten till vistelse i park och natur" (s. 5) och man kopplar detta till översikts-, detalj- och lokalförsörjningsplaner. Det här arbetet har Funktionsrätt länge försökt uppmärksamma då man i även i stadsplaneringen har begränsat sig till en smalare definition av funktionsnedsättning. Inom stadsplaneringen pratar man om "tillgänglighet" och hänvisar till de lagar och förordningar som reglerar området. I praktiken har detta dock lett till att man endast ser till rörelsehinder, i form av lutningar och kanter. Funktionsrätt har länge lyft andra hinder i vår stads fysiska utformning som gör att människor inte kan delta i idrott- och fritidsaktiviteter, som tillgången till wifi för personer med diabetes, dämpade ljud- och ljusintryck för personer med autismspektrumtillstånd, val av allergenfria växter och städmedel för personer med astma eller allergi, med flera. Både åtgärd 1 och 4 i handlingsplanens första utvecklingsområde skulle ta enorma steg framåt om denna bredare syn på funktionshinder i stadsplaneringen anammades.

"God hälsa på lika villkor för hela befolkningen"

Precis som dokumentet uttrycker så är livskvalitet ett mått på människans uppfattning av sitt välbefinnande och det är därför den personliga upplevelsen som blir avgörande (s. 7). I relation till detta bör man, när man ställer sig frågan "för vem bygger vi nu – flickor/kvinnor eller pojkar/män eller både och" (s. 6) även ställa sig frågan "vem bygger vi ut nu – rullstolsburna, blinda, dyslexiker, intellektuellt funktionsnedsatta, hyperaktiva, astmatiker, reumatiker, döva, reservoaropererade...". Alla dessa målgrupper har en sämre hälsa och en lägre aktivitetsnivå än övrig befolkning. En stor anledning till det är dock hinder i samhällsplaneringen och okunskap bland övriga samhället. Funktionsrätt uppmanar därför Uppsala kommuns idrotts- och fritidsnämnd att stärka programmets handlingsplan med följande punkter:

- För samtliga utvecklingsområden, använd en bredare definition av funktionsnedsättning för att nå fler målgrupper med systematiskt lägre fysisk aktivitetsnivå.
- För utvecklingsområde 1, låt Uppsalaborna själva uttrycka funktionsnedsättning i den modell man ska ta fram enligt åtgärd 5. På så vis kan man kartlägga vilka personer med funktionsnedsättning idrott- och fritidsaktiviteter inte når ut till.
- För utvecklingsområde 2, använd samarbetet med RF-SISU Uppland för att utbilda ledare i hur det kan ta emot personer med olika funktionsnedsättningar och därigenom hjälpa föreningar att modernisera sig.
- För utvecklingsområde 4, begränsa inte hallen för äldre och parasport till att endast vara tillgänglig på dagtid. Majoriteten av parasportsidrottare arbetar eller går i skolan och kan inte idrotta på dagtid. Låt in den inventering av platser för rörelse, aktivitet och kulturutövande som beskrivs i åtgärd 2 vara begränsad till av byggreglernas syn på tillgänglighet, se till en större målgrupp.

Michael Jestin
Ombudsman, Funktionsrätt Uppsala kommun